

Ugotovitve o oplodbi sadnega drevja v praksi

V zadnjem članku, kjer je bil govor o oplodbi sadnega cvetja, smo ugotovili troje važnih dejstev: da so vse **jabolčne** in **hruškove** sorte **samonerodovitne** (samosterilne), ker je oplojenje z lastnim cvetnim prahom nemogoče; da imajo **nekater**e sorte **slab** (nerodoviten) cvetni prah (pelod); in da je oplodba med dvema sortama mogoča le tedaj, **ako** cveteta vsaj približno ob istem času.

Da bomo pa mogli ta dejstva obračati v praksi sebi v prid in se pri zasajanju novih nasadov izogniti napakam, je treba vedeti še dvoje, in sicer: katere sorte imajo **dober** (rodoviten) in katere **slab** (nerodoviten) **pelod** in katere sorte **istočasno** cvetijo. Zaradi jasnosti in lažjega umevanja bomo razvrstili jabolčne in hruškove sorte, vsako v dve skupini, in sicer v take z dobrim in v take s slabim pelodom. Obenem jih bomo pa razvrstili tudi po dobi cvetenja v štiri pododdelke, in sicer v **rano**, **srednje rano**, **srednje pozno** in v **pozno** cvetoče.

A. Jabolčne sorte, ki imajo dober pelod:¹

1. **Rano cvetoče:** beličnik, šarlamovski, rdeči astrahan, beli astrahan, carjevič.

2. **Srednje rano cvetoče:** ananasova reneta, Baumannova reneta, Cox-ova oranžna reneta, landsberška reneta, cukalmaljevka.

3. **Srednje pozno cvetoče:** mošangar, rumeni bellefleur, Boikovo jabolko, gdanski robač, zlata parmena, Jonathan, londonski peping, ontario.

4. **Pozno cvetoče:** prinčev

B. Jabolčne sorte, ki imajo slab pelod:

1. **Rano cvetoče:** grafensteinec, damasouski kosmač.

2. **Srednje rano cvetoče:** kardinal, kanadka, dolenjska voščenska, Harbertova reneta, blenheimska reneta.

3. **Srednje pozno cvetoče:** Jakob Lebel, bobovec, boskoopski kosmač, krivopecelj, ribstonski peping.

C. Hruškove sorte z dobrim pelodom:²

1. **Rano cvetoče:** vojvodinska Elsa, Liegl

2. **Srednje rano cvetoče:** Blumenbachova maslenka, angoulemka, šarneska, kleržo.

3. **Srednje pozno cvetoče:** guyotka, hardyjevka, magdalenka, triumf, williamovka, avranška.

4. **Pozno cvetoča:** klappovka.

D. Hruškove sorte s slabim pelodom:

1. **Rano cvetoča:** pastorjevka.

2. **Srednje rano cvetoče:** amanliška maslenka, dielovka.

3. **Srednje pozno cvetoča:** olivijerka.

4. **Pozno cvetoča:** kongresovka.

Pri hruškah rodovitnost peloda še ni dognana za vse sorte. Zato je gorenji seznam še zelo pomanjkljiv.

Iz teh podatkov posnemamo za prakso tale pravila:

1. Pri jabolčnih in hruškovih sortah pod A in C, ki imajo **dober** (rodoviten) pelod, je medsebojna oplodba popolnoma zanesljiva in jih torej lahko rabimo v poljubni izbiri. Seveda moramo saditi v en nasad najmanj po dve sorti in sicer taki, ki ob istem času ali vsaj blizu skupaj cveteta. Zelo dobro se njemata v cvetju po dve sosednji skupini, kakor

¹ Po ravnateljju Jos. Priolu, Maribor.

² Po ravnateljju Jos. Priolu, Maribor.

³ Po dr. Kobelu, Wädenswil.

rano in srednje rano (1+2), srednje rano in srednje pozno (2+3), ter srednje pozno in pozno (3+4) cvetoče. Napačno pa bi bilo, ko bi družili v istem nasadu rano in pozno (1+4) cvetoče sorte.

2. Pri jabolčnih in hruškovih sortah, naštetih pod B in D, to so sorte s slabim (nerodovitnim) pelodom, je pa stvar drugačna. Te sorte se med seboj ne morejo oploditi in je torej neogibno potrebno, da med nje sadimo nekaj dreves iz skupine A, oziroma C-sorte z dobrim pelodom, ki ob istem času cveto. — Iz preprostih primerov bo vsakdo lahko posnel, kako mu je v raznih slučajih izbirati sorte, ko zasaja večje sadovnjake.

1. primer: Nekdo se odloči, da bo sadil **Baumanovo reneto in Boikovo jabolko**. Ti dve vrsti spadata v skupino A, torej k sortam z dobrim pelodom in tudi blizu skupaj cveteta. Medsebojna oplodba je torej zagotovljena. Sadimo lahko vsake isto množino ter uredimo nasad tako, da sledita sorti izjemoma druga za drugo. Lahko pa tudi tako, da je zastopana ena v mnogo večjem številu nego druga. Toliko je vendarle gledati, da pride na 8 ali 9 dreves ene sorte vsaj eno drevo druge sorte.

2. primer: Nekdo bi rad zasadil večji prostor z **dolenjsko voščenko**. Ker ima ta sorta slab pelod in cvete srednje rano, je treba med voščenske nasaditi (vsaj vsako deseto drevo) n. pr. zlato parmeno, ki ima dober pelod in ki skoro istočasno cvete. Parmena bi pa v tem slučaju ostala nerodovitna; njeno cvetje bi se namreč ne moglo oploditi, ker ima voščenska slab pelod. Zato treba vmes

še nekaj dreves iz skupine A ob istem času cvetočih. V to svrno b. služila n. pr. Jonathan ali ontario ali katerakoli druga sorta iz A-2 in A-3.

3. primer: Napravili bi radi večji nasad **domasonskega kosmača in krivo-peelja**. Obe sorti sta iz skupine B, imata torej slab pelod, ena cvete rano, druga pozno. Da bosta rodovitni, moramo posaditi med njiju (najmanj vsako deseto drevo) dve sorti iz skupine A, in sicer eno rano in eno pozno cvetočo, n. pr. carjevič in londonski peping.

Tako se dajo urediti nasadi v najrazličnejših sestavah. Vedno pa moremo najprej dognati, kakšen ima sorta, ki jo hočemo saditi, pelod in v kateri dobi cvete.

Marsikdo, ki bo to bral, bo zmajeval z glavo, češ, kaj je vsega tega treba. Dosedaj ni nihče mislil na to, pa je sadje obilo rodilo, če je bila le letina za to. — Je že res! Doslej taka izbira res ni bila potrebna, ker smo imeli po sadovnjakih nešteto raznih sort in je bilo dovolj preskrbljeno za oplodbo, ker v taki mešanici je dovolj sort z dobrim pelodom. Pa tudi glede dobe cvetenja ni bilo nikakih ovir, kajti pri toliki množini sort je cvetja ob vsaki dobi dovolj. Popolnoma drugačen je pa položaj pri zasajanju obširnejših, enotnih nasadov, kjer hočemo pridelovati veliko količino enotne robe v dveh treh sortah. V takih nasadih, ki so morebiti celo precej oddaljeni od drugih sosednjih sadovnjakov, je pa izbira po opisanih načelih neogibno potrebna, sicer se lahko primeri, da je nasad popolnoma nerodovit. H.

Pokladanje oljnih tropin živini

Ako pokladamo živini oljne tropine, jih moramo pokladati tako, da jih živina čim boljše izrabí. Najslabše je, če oljne tropine pred krmljenjem navlažimo ali nemočimo ali pa jih krmimo živini celo v oblodah ali napojih, kakor je pri nas še precej v navadi. S takšnimi načini krmljenja oljnih tropin dosežemo le, da jih živali slabo izrabijo. Ako hočemo, da bodo živali oljne tropine dobro izkori-

stile, potem jih naj dobivajo živali v jasli le suhe in ne vlažne. Le suhe oljne tropine mora žival dobro prezvečiti in nasliniti, kar je predvsem važno. Le dobro prezvečene in dobro naslinjene oljne tropine žival tudi lahko prebavi in z dobro prebavo tudi izrabí redilne snovi, predvsem beljakovine, ki so prav obilne v večini oljnih tropin. Da živino še bolj prisilimo k dobremu žvečenju, mešajmo

oljne tropine med rezanico. V to svrhu navlažimo rezanico z vročo vodo, kar lahko napravimo že dan poprej pred nameravanim krmiljenjem, da se rezanica nekoliko razmešča in prične kipeti. Med tako ovlaženo in pripravljeno rezanico pomešamo odmerke oljnih tropin vselej šele tik pred vsakokratnim krmiljenjem in nikdar ne prej.

Uspešno pa se dajo krmili suhe oljne tropine le tedaj, če so drobno in fino zmlete. Ako nimamo doma prilike za fino mletev oljnih tropin, potem je najboljša, da si fino zmlete že nabavimo. Moramo pa biti pri nabavi zmletih oljnih

tropinah previdni, ker med nje kaj radi primešavajo manj vredne krmne moke. Zato pa jih kupujemo le od zanesljivih združenih gospodarskih podjetij, ki nam jamčijo tudi za pristnost zmletih oljnih tropin.

Da živina boljše uporabi v oljnih tropinah zlasti dragocene beljakovine, krmimo ji vedno zmes dveh ali več različnih oljnih tropin. Zlasti manjvredne oljne tropine, kakršne so repične oljne tropine in tropine bombaževga semena, ne krmimo nikdar same, temveč vedno le v zmesih z oljnimi tropinami boljše kakovosti.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Testo za potice

Navadno testo za potice: Najprej napravim kvas iz dveh dkg kvasa, žličice sladkorja in treh žlic toplega mleka. Da kvašček hitro vzide, ne sme biti tekočina, mleko ali voda pretopla in ne sme stati posodica s kvasom na vročem prostoru. Ko se shajan kvas vlije v testo, se lonček poplakne s par kapljicami mrzle vode in se ta vlje na kvašček. Za večjo potico je treba en in pol litra bele, suhe moke, pol litra toplega mleka, primerno soli, eno žlico sladkorja, za jajčno velikost surovega ali kuhanega masla, en rumenjaka ali eno jajce. Mleko, maslo in jajce prav dobro ošvrkljam, potem pritresem moke, zlijem kvas, premešam in temeljito stepem testo. Stepeno testo dobro pokrijem in denem na toplem prostoru, da testo vzide. Testo je vzhajano, kadar doseže še enkratno množino ali, da se testo, ki ga je do polovice sklede, dvigne do roba. Vzhajano testo stremem na z moko potresen prt, ga zvaljam za mezinac na debelo ter pomažem z nadevom. Tesno zvito testo denem v dobro pomazano kozo in postavim na toplo, da vzide. Predno dam potico v pečico, ali še boljše v peč, jo namažem povrhu s raztepenim jajcem ali s smetano. V pečici ali v pečnem pečem potico dobro uro.

Fino testo za potico. Kvašček napravim kakor za navadno potico. V skledo denem za dve jajci kuhanega masla. Ko se maslo razlaja, pridenem dva rumenjaka, dve žlici sladkorja in primerno soli. To tekočino prav dobro zmešam, prilijem četrto litra toplega mleka, tri žlice sladke smetane, vzhajan kvas in tri četrte kilograma lepe, suhe moke. Vse dobro premešam in temeljito stepem. Nadalje postopam s tem testom tako, kot z zgoraj opisanim.

Orehov nadev. Tri četrte litra zmletih orehov poparim s četrto litra mleka, primešam pest drobtin in počakam, da se orehi nekoliko ohladi. Za duh pridenem drobno zrezanih limoninih lupinic, ščepec cimeta in ščepec zmletih nageljevih klinčkov. Nato primešam še en rumenjaka, dve žlici sladke ali kisle smetane in nazadnje še sneg iz dveh beljakov. Ta nadev pomažem po razvaljanem testu, povrhu potresem še dve pesti suhih in zmletih orehovitih jederc, dve pesti sladkorja in pest drobtin. Drobline od keksov ali od medenih kolačev se prav dobro podajo k orehovi potici.

Orehova potica z medom: Namesto z mlekom, poparim orehe z medom. V ta namen pustim med kakih pet minut vreti. K pol kilograma zavrelega medu pridenem za grah surovega masla, ščepec na-

geljevih klinčkov in četrt kilograma zmletih orehov. S tem nadevom pomažem razvaljano testo, potrese s pestjo suhih, zmletih jedrc in s pestjo drobtin. Trdo zvito testo denem v dobro pomazano kozico in postavim na topel prostor. Potico z medom pečem dalj časa kot druge potice.

Mešana prikuha. Za to rabim: krompir, zeljnato glavo, korenje, kolerabo, zeleno in rumeno korenje, karfižolo in par pesti riža. V razgreto mast vržem

najprej nekaj na rezance razrezane čebule, potem zelje, kolerabo, korenje in par krompirjev, vse na rezance zrežano. Ko se že precej zmehča, pridenem tri pesti riža in na cvetke razdeljeno majhno karfižolo. Zalijem s kropom ali juho, ter dušim toliko časa, da je riž mehek. Nazadnje primešam en kuhan in pretlačen paradižnik ali žlico paradižnikove mezge. To mešano prikuho pridenem narezani govedini v obliki venca.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Promet, to je kupčija z inozemskim denarjem na ljubljanski borzi obsega tedensko okrog štiri milijone dinarjev. Največ se kupujejo angleški funti in ameriški dolarji. V zasebnem kliringu notira avstrijski šiling 8.10—8.20 Din, grški boni 29—30 par, angleški funt 227.62—229.22 Din, madjarski penga 8.75 Din. — Uradni tečaji so se kupovali po naslednjih cenah, h katerim treba še prišteti 28.5 odstotka premije: angleški funt 169.72, ameriški dolar 34.10, holandski goldinar 23.20, nemška marka 13.77, belgijski belga 8.02, švicarski frank 11.11, italijanska lira 2.92, francoski frank 2.26, češka krona 1.43 dinarja.

ŽIVINA

g Mariborski prašičji sejem 14. dec. Kupčija s prašiči postaja sedaj proti praznikom manj živahna. Na ta prašičji sejem so pripeljali le 60 prašičev, od katerih so pa odprodali le 17 kosov. Posledica je bila znaten padec cen. Tako so kmetje za mlade prašiče 7—9 tednov stare dosegli komaj 50—70 Din za kos, 3—4 mesece stare 120—150, 5—7 mesecev stare 200—250, 8—10 mesecev 300—360 Din. 1 kg žive teže je bil po 5—6 Din, mrtve teže pa 7—8 Din.

g Ptujski živinski sejem. Dogon na zadnji živinski sejem v Ptuj je bil srednji ter je znašal 98 konj, 78 volov, 18 bikov, 200 krav in 59 telic, skupaj 453 glav.

Cene za 1 kg žive teže so bile: voli 2.50 do 3.50, biki 2.50—3.25, krave 1.75—3, telice 2.75—3.75 Din. Konje so prodajali po kakovosti po cenah od 750—3250 Din

CENE

g Žitni trg. Kupčija z žitom je le malo spremenjena. V toliko je živahnejša, ker kupujejo pšenico vojaške komisije po ceni 110 Din za 100 kg. Tudi drugače znaša njena nakupna cena v Vojvodini 108—110 Din. Ponudba je zelo slaba, ker kmetje prihajajo le malo na trg. Tudi koruza je postala nekoliko čvrstejša, ker je za njo znatno povpraševanje za izvoz v Avstrijo. Času primerno suha koruza stane na pr. v Indijii 62.50 Din za 100 kg, umetno sušena pa 70 Din. Muka je ostala v ceni neizpremenjena 195—200 Din za 100 kg. Za črne moke je znatno povpraševanje iz Bosne in Hercegovine.

g Hmeljska kupčija. Iz Savinjske doline poročajo, da je v hmelju trenutno le malo prometa. Vzlic temu se dosedanje cene drže na prejšnji višini od 14—40 Din za kg. Boljše blago je že skoraj vse razprodano, medtem ko za drugovrstno ni sedaj nikakega povpraševanja. Splošno pa računajo, da izvozna trgovina še ni krita in da bo prihodnji mesec zopet več povpraševanja po hmelju. Sedaj pa skuša trgovina pritiskati na cene, ki se pa po vseh državah držijo na stalni višini. Tako imajo najvišje cene v Nemčiji še vedno z 96 Din za kg, v Savinjski dolini 40 Din, v Belgiji 24 Din za 1 kg.

PRAVNI NASVETI

»Ubožni list« za pravdo. A. Toženi ste radi motnje posesti in ste najeli advokata, ki ste mu dali nekaj predujma. Ker težko plačate, ste si preskrbeli ubožni list, ki ste ga izročili advokatu. Advokat pa pravi, da ubožni list ne velja za advokatske stroške, ampak samo za sodne takse. Radi bi pojasnila. — V vašem slučaju si z ubožnim listom ne boste dosti pomagali. Na podlagi ubožnega lista ali »potrdila o imovinskem stanju« lahko sodišče podeli ubožni stranki siromaško pravico. S pripoznavo siromaške pravice dobi stranka v pravdi poleg drugega začasno oprostitev od plačevanja taks in drugih državnih pristojbin. Dalje ima pravico zahtevati, da se ji postavi advokat, ki naj se začasno pravda zanjo brezplačno, toda samo, kolikor je za pravdo predpisano zastopanje z advokatom. Pred okrsodiščem pa ni predpisano zastopanje z advokatom, zato vam ne bi postavili advokata, ki ste ga sami najeli in vam ubožno spricevalo ne more nič pomagati. Ako pravdo dobite, bo nasprotna stranka obsojena tudi na plačilo stroškov.

Dražbeni pogoji. B. F. B. Kupili ste na dražbi stavbno parcelo za 20.000 Din. Na tej parceli je vknjižen dolg denarnega zavoda, ki je zaščiten. Ker imate Vi hranilno vlogo pri tem denarnem zavodu, vprašate, če lahko kupnino parcele poračunate s svojo hranilno vlogo pri tem zavodu. — Po zadnji uredbi o zaščiti denarnih zavodov se lahko dolg pri takem zavodu izplača do polovice s hranilnimi knjižicami tega zavoda. Vendar v Vašem primeru veljajo za Vas kot izdražitelja na sodni dražbi prodane parcele le določila dražbenih pogojev, na temelju katerih je sodišče razpisalo dražbo. Če je v teh dražbenih pogojih določeno, da mora izdražitelj celo kupnino plačati v gotovini, potem morate v gotovini odšteti vso kupnino, sicer bi se smatralo, da niste izpolnili vseh dražbenih pogojev in bi se na Vaše stroške vršila ponovna dražba parcele.

Nov sadovnjak. K. J. K. Sosed ima tik Vaše njive napuščeno njivo, ki jo namerava sedaj zasaditi s sadnim drevjem. Izkopal je tri metre od Vaše meje že jame za jablane. Bojite se, da bo senca tega drevja, čim se razraste, škodovala Vaši njivi in vprašate, če lahko zabranite sosedu, da tako blizu Vaše njive zasadi sadno drevje. — Po našem mnenju sosedu ne morete preprečiti, da zasadi nameravani sadovnjak, ker sme na svoji zemlji saditi kar in kakor hoče. Tri metre od meje zasajena drevesca ne posegajo v Vaše pravice, niti Vam ne bodo delale kakšne škode.

Zapeljivi hrasti. D. J. Vzeli ste svet v najem za eno leto. Menili ste se ustmeno, da boste na tem svetu kosili, v pisarni pogodbi

pa niste ničesar zapisali, zakaj ste vzeli svet v najem in se pogodba na splošno glasi o zakupu tega sveta. Na tem svetu rastejo hrasti. Vprašate, če smete na temelju Vaše zakupne pogodbe te hraste posekati in prodati za drva, ker v zakupni pogodbi ni zapisano, da ne smete ničesar sekati. — Med Vami velja dogovor, ki ste ga imeli, ko ste se pogodili. Na tem svetu smete torej kositi in grabiti listje, ne smete pa sekati hrastov, ker se niste o tem izrečno dogovorili. Če nekaj v pogodbi ni izrečno izključeno, ne more biti zato že dovoljeno, v kolikor se samo ob sebi ne razume. Če vzamete v zakup travnik, na čigar meji raste nekaj hrastov, vendar ne morete misliti, da smete te kar tako posekati.

Izgubljen denar. A. M. D. Pred osmimi leti ste nekje izgubili denar. Takrat so orožniki zaprli nekega mladoletnega fanta, ki je orožnikom priznal, da je denar res našel, da pa ga je dal svojim staršem. Starši so bili tudi zaslani in so se zagovarjali, da je fant neumen in da njim ni dal nikakega denarja. Danes je ta fant že odrasel in odslužil vojaški rok in vprašate, če lahko od njega zahtevate povračilo denarja. — Če so že takrat stvar imeli v rokah orožniki in ni prišlo do kazenskega postopanja proti fantu, bo menda vzrok ta, da ni bilo zadostnih dokazov za krivdo fanta. Svetujemo Vam, da pri sodišču prosite, da Vam pokažejo, kaj so orožniki takrat ugotovili. Če fant takrat ni bil kaznovan samo zaradi tega, ker je bil premlad, sicer pa je bilo dokazano, da je denar res našel, lahko sedaj od fanta, ki je medtem postal polnoleten, tudi s tožbo zahtevate, da Vam povrne Vaš izgubljeni denar, ki ga je on našel. Tožbo boste dobili, če boste mogli dokazati to Vašo trditve.

Preteča pravda radi nejasne izročilne pogodbe. I. B. G. Vi ste izročili svojemu sinu polovico svojega posestva in polovico stanovanja brez premičnin. Zase ale zadržali polovico posestva in polovico stanovanja ter vso premičnino. Vprašate, kaj spada pod premičnino pri posestvu in pri stanovanju. — Svetujemo Vam, da se s sinom natančno sporazumete, katere stvari ste pri izročitvi posestva imeli v mislih kot premičnine. Morda ste mislili tudi pritlikline, to so na pr. vozovi, poljsko orodje, potrebna živina itd., brez katerih se na posestvu ne more gospodariti. Pri morebitnem sporu bo merodajno pač to, kar sta vidva imela pod izrazom »premičninac« v mislih. Če ste torej dali sinu polovico stanovanja brez premičnin, se to lahko razume, da ste sinu odstopili polovico praznih stanovanjskih prostorov (pohištvo in opremo pa bi imela prinesli k hiši nevosta).

Posestvo brez premičnin pa se lahko razume: posestvo z vsemi pritliklinami, na pr. z enim parom volov in dvema molznima kravama ter dvema praščema, kar je pa na posestvu več živine, ni to pritliklina, temveč že premičnina tega posestva.